

Y Dirprwy Weinidog Ffermio a Bwyd

Pwyllgor yr Amgylchedd a Chynaliadwyedd

Dydd Mercher 4 Mawrth 2015

1. Mae'r papur hwn yn ymateb i'r materion a nodwyd gan y Pwyllgor yn ei e-bost dyddiedig 21 Ionawr. Rwy'n nodi bod y Pwyllgor wedi gofyn i'r Gweinidog Cyfoeth Naturiol am ddadansoddiad manwl o ganlyniad y ddwy Gyllideb Atodol ar gyfer 2014-15. Mae ei ymateb ef yn ymdrin â phob agwedd ar y portffolio, gan gynnwys ffermio a bwyd.

Y Polisi Amaethyddol Cyffredin

2. Roedd yn dda gennyf gwrdd â'r Pwyllgor ar 11 Chwefror i drafod yr her gyfreithiol i ranbarthau'r Cynllun Taliad Sylfaenol. Mae ein gwaith cynllunio a pharatoi ar gyfer gweithredu taliadau wedi cael ei arafu gan yr her gyfreithiol yn hwyr y llynedd. Yn y pen draw mae Llywodraeth Cymru yn ymrwymedig i wneud taliadau cyn gynted ag y gall yn y cyfnod talu.
3. Fel yr wyf wedi cadarnhau, mae'r trefniadau ar gyfer y Cynllun Taliad Sylfaenol yn 2015 yn ddibynnol ar yr opsiynau talu a ddewisir. Mae gwaith wedi dechrau ar opsiynau eraill ac mae'r rhain yn cael eu hystyried. Gan gymryd yr holl ffactorau i ystyriaeth, rydym yn amcangyfrif ar hyn o bryd y byddwn yn gallu cychwyn ymgynghoriad ym mis Mawrth. Pan fyddaf wedi ystyried yr ymatebion byddaf yn gallu gwneud penderfyniad gwybodus. Bydd angen i hwn gael ei ystyried wedyn gan y Comisiwn Ewropeaidd a dim ond pan fyddaf wedi cael cymeradwyaeth ganddo y byddaf yn gallu cyfleu'n ffurfiol sut y bydd tir yn cael ei ddsbarthu. Mae hynny'n debygol o ddigwydd yn ystod mis Mehefin ar y gorau.
4. Trwy gydol y misoedd diwethaf rwyf wedi sicrhau bod y Cynulliad Cenedlaethol, ffermwyr, rhanddeiliaid yn y diwydiant a'r cyhoedd yn cael yr wybodaeth ddiweddaraf am y datblygiadau.
5. O ran Rhaglen Datblygu Gwledig 2014-2020, hon fydd y rhaglen fwyaf o ran maint a'r fwyaf uchelgeisiol yn hanes Cymru, a bydd yn helpu i gefnogi busnesau a chymunedau gwledig, ac amgylchedd naturiol ffyniannus. Fe gyflwynon ni raglen i'r Comisiwn Ewropeaidd ym mis Gorffennaf 2014. Ers mis Tachwedd rydym wedi bod mewn trafodaethau gyda'r Comisiwn Ewropeaidd am ei adborth ffurfiol.
6. Mae llwyth gwaith gwasanaethau'r Comisiwn Ewropeaidd wedi bod yn anferth ac yn y Cyngor Amaethyddol ym mis Rhagfyr eglurodd y Comisiynydd Hogan mai dim ond 9 allan o 118 o raglenni gweithredol oedd wedi cael eu mabwysiadu hyd yma, ac y dylai 20 arall fod yn "barod i'w mabwysiadu" yn gynnar yn 2015.
7. Mae swyddogion Llywodraeth Cymru wedi bod yn cynnal deialog adeiladol glòs gyda swyddogion y Comisiwn Ewropeaidd, ac rydym wedi cael ar ddeall eu bod yn fodlon ar gwmpas, dull ac uchelgais ein Rhaglen Datblygu Gwledig. Nid yw'r meysydd sy'n dal i gael eu trafod yn rhai sylfaenol ac rydym yn credu bod ein Rhaglen Datblygu Gwledig ni yn un o'r rhai sydd wedi cyrraedd yn bell yn y broses. Rydym yn gobeithio cael cymeradwyaeth anffurfiol i'r Rhaglen yn ystod mis Chwefror / Mawrth, er ei bod yn debygol, am resymau sy'n ymwneud â phrosesau cyllidebol y Comisiwn Ewropeaidd, na fyddwn yn cael y derbyniad ffurfiol tan yr haf, pan fydd Fframwaith Ariannol Amlflwydd yr UE wedi cael ei dderbyn.

8. Rydym wedi bod yn cynllunio ar gyfer cyflawni'r rhannau unigol o'r Rhaglen Datblygu Gwledig ochr yn ochr â'n gwaith negodi gyda'r Comisiwn Ewropeaidd. Fy nod i yw cyflwyno cynlluniau mor gynnar â phosibl, ac rwy'n obeithiol y byddwn yn gallu lansio yn dilyn cael cymeradwyaeth anffurfiol.
9. Bydd gan ymyriadau rheoli tir amaeth-amgylcheddol Glastir gyfnodau ymgeisio a fydd yn cael eu cynnal bob blwyddyn. Mae cynlluniau Glastir Uwch a Glastir Organig eisoes yn derbyn ffurflenni mynegi diddordeb a'r bwriad yw dechrau gwneud taliadau yn 2016 a 2017.
10. Yn unol â'r Rheoliadau Ewropeaidd, mae'n rhaid dilyn prosesau caffael cyhoeddus ar gyfer rhai elfennau o'r rhaglen. Yn ein Rhaglen Datblygu Gwledig ni, yr elfennau hynny yw Cyswllt Ffermio, y Gwasanaeth Cynghori Ffermwyr a'r Cynllun Cynghori Busnesau Gwledig. Yn y rhaglen gyfredol, bydd Cyswllt Ffermio yn parhau â chynghor a hyfforddiant un-i-un tan 31 Mawrth 2015 ac mae'r brif raglen trosglwyddo gwybodaeth wedi cael ei hymestyn tan 30 Mehefin 2015. Rydym yn disgwyl y bydd y contractau newydd yn cychwyn ym mis Gorffennaf 2015, ac ar yr adeg honno bydd rhaglen newydd o gyrsiau ac ati yn agored i fuddiolwyr ymgeisio amdanynt. Y bwriad yw lleihau i'r eithaf unrhyw fwch o ran darparu gwasanaethau ar ôl 30 Mehefin 2015.
11. Bydd LEADER yn cael ei ddarparu gan Grwpiau Gweithredu Lleol. Mae'n dda gennyf adrodd bod Grwpiau Gweithredu Lleol a'u Strategaethau Datblygu Lleol yn cael eu hasesu gyda golwg ar eu cymeradwyo yn ystod mis Chwefror 2015.
12. Bydd gweddill y Rhaglen Datblygu Gwledig yn cael ei ddarparu trwy raglenni grant economaidd-gymdeithasol. Bwriedir ymdrin â'r rhain trwy gyfres o geisiadau am gynigion gyda meini prawf cymhwysra a dethol yn cael eu cyhoeddi ymlaen llaw a dyddiadau cau eglur yn cael eu pennu. Bydd ceisiadau am gynigion yn cael eu cyhoeddi trwy gydol y rhaglen, ac yn cael eu hysbysebu i sicrhau bod buddiolwyr yn ymwybodol bod cyfnod ymgeisio ar agor, faint o gyllideb sydd ar gael a phryd y bydd y cyfnod nesaf yn agor. Bydd hyn yn darparu calendr o geisiadau am gynigion fel bod darpar fuddiolwyr yn gallu cynllunio rhag blaen a threfnu bod eu Datganiadau o Ddiddordeb yn barod. Wedyn bydd datganiadau o ddiddordeb sy'n bodloni'r meini prawf yn cael eu datblygu'n geisiadau llawn, a fydd yn galluogi'r prosiect i fynd yn ei flaen.
13. Byddaf yn parhau i sicrhau bod y Cynulliad Cenedlaethol yn cael diweddariadau rheolaidd wrth i faterion ddatblygu, a byddaf yn darparu manylion pellach maes o law am yr amserlen ddisgwyliedig i fuddiolwyr ymgeisio am gymorth.

Denu Cenhedlaeth Newydd o Ffermwyr

14. Dros y degawdau diwethaf bu newidiadau mawr yn strwythur y diwydiant amaethyddiaeth, gydag ymdrechion i gynyddu cystadleurwydd sy'n golygu bod daliadau wedi cynyddu mewn maint ac wedi dod yn fwy arbenigol. O ganlyniad nid yw mor rhwydd i newydd-ddyfodiaid ymuno â'r diwydiant ac mae angen dod o hyd i ffyrdd o sicrhau symudedd yn y diwydiant.
15. Fe gomisiynais yr adroddiad Denu Cenhedlaeth Newydd o Ffermwyr gan Malcolm Thomas i nodi ffordd strategol ymlaen ar gyfer dyfodol y diwydiant ac i oleuo datblygiad y Rhaglen Datblygu Gwledig.
16. Fe gyhoeddais yr adroddiad ac ymateb Llywodraeth Cymru ym mis Hydref 2014. Mae'r adroddiad yn gwneud nifer o argymhellion allweddol i annog symudedd a chynyddu sgiliau yn y diwydiant ffermio.

17. Er mwyn sicrhau symudedd o fewn y diwydiant, mae'n hanfodol bwysig bod ein polisïau'n rhoi'r un faint o gymorth i adael y diwydiant ac ymuno ag ef. Er mwyn galluogi ffermwyr i adael y diwydiant, mae tystiolaeth yn awgrymu bod biwrocratiaeth, deddfwriaeth a threthiant yn rhwystrau. Cafodd materion trethiant a chyfraith tenantiaeth eu hadlewyrchu yn yr adolygiad Future of Farming ar ran Defra a gwblhawyd gan David Fursden. Er mwyn mynd i'r afael â hyn, bydd Llywodraeth Cymru yn ceisio dylanwadu ar Drysorlys EM i ystyried a yw'r system drethiant bresennol yn amharu ar symudedd yn y diwydiant.
18. Y prif rwystrau sy'n cyfyngu ar fynediad i'r diwydiant yw argaeledd tir a mynediad at gyfalaf. Mae adroddiad Malcolm Thomas yn amlygu'r angen i'r Llywodraeth a'r diwydiant gydweithio i ymchwilio i gyfleoedd i gefnogi newydd-ddyfodiaid. Rwyf wedi gweld gwahanol fodolau ar gyfer mentrau ar y cyd â'm llygaid fy hun. Ceir rhai enghreifftiau ardderchog o'r modd y gall pobl ifanc ymuno â'r diwydiant heb y gwariant cyfalaf enfawr sy'n gysylltiedig â phrynu tir.
19. Mae'r Dirprwy Weinidog Sgiliau a minnau wedi cyhoeddi cynllun gweithredu ar y ddarpariaeth ddysgu gan golegau addysg bellach – a pherthnasedd hynny i fusnesau fferm. Mae angen inni barhau i ddatblygu a chadw sgiliau o fewn y sector i sicrhau llwyddiant ein diwydiant amaethyddiaeth yn y dyfodol.
20. Rydym yn gweithio gyda'r diwydiant ar hyn o bryd trwy Grŵp Rhanddeiliaid y Cynllun Cymorth i Newydd-ddyfodiaid, sy'n cynnwys cynrychiolwyr o bob rhan o'r diwydiant gan gynnwys undebau ffermwyr, CFfl Cymru ac elusennau ffermio. Rydym yn dymuno canfod ffyrdd newydd o roi cymorth i bobl ifanc a newydd-ddyfodiaid ymuno â'r diwydiant, gan gynnwys cymorth y gallwn ei roi ar waith trwy'r Rhaglen Datblygu Gwledig.

Ffermio Ilaeth

21. Byddaf yn parhau i sefyll o blaid ein sector Ilaeth pwysig a phwysigrwydd helpu ffermwyr yng Nghymru i fanteisio ar gyfleoedd i allforio. Roeddwn yn bresennol yng Nghyngor Amaeth a Physgodfeydd yr UE ym Mrwsel ar 26 Ionawr fel rhan o Ddirprwyaeth Weinidogol y DU. Roeddwn yn falch fy mod wedi sicrhau yn ystod y Cyngor bod natur fregus rhai o ffermydd Ilaeth Cymru'n cael ei chrybwyll yn benodol.
22. Mae'r diwydiant Ilaeth yn mynd trwy gyfnod o newid gydag amodau anodd yn y farchnad a achosir gan effeithiau marchnadoedd byd-eang. Gyda chynhyrchiant Ilaeth yn dal i fod yn uwch na lefelau'r llynedd, bydd angen datblygu marchnadoedd newydd ar gyfer stociau caws a Ilaeth neu droi cyflenwadau Ilaeth yn gynnyrch Ilaeth o fath arall. Fodd bynnag, mae'r rhagolygon rhyngwladol hirdymor ar gyfer ffermio Ilaeth yn gadarnhaol, fel a gytunwyd gan y Comisiwn Ewropeaidd.
23. Rhoddwyd sylw sylweddol hefyd i'r oedi diweddar gyda thaliadau gan First Milk. Cyn gynted ag y clywais am y penderfyniad gofynnais am gael cwrdd â'r Cadeirydd, Syr Jim Paice, i gael deall yn well sut yr oedd y sefyllfa anodd honno wedi codi. Roeddwn am fy argyhoeddi fy hun bod First Milk yn gwneud popeth posibl i'w roi ei hun yn ôl ar sylfaen gadarn. Mae First Milk wedi gwneud ymrwymiad ers hynny na fydd yn gostwng y pris y mae'n ei dalu i ffermwyr ym mis Mawrth. Rwyf wedi trefnu i Cyswllt Ffermio, ein gwasanaeth cymorth a chyngor i ffermwyr yng Nghymru, gydweithio'n agos gyda DairyCo yng Nghymru i ddarparu pecyn cyflenwol o gymorth yn ystod y cyfnod tyngedfennol hwn.

24. Mae fy adolygiad o'r sector llaeth, sy'n cael ei arwain gan Andy Richardson o Dasglu Llaeth Cymru, yn amserol felly. Rwy'n disgwyl iddo gael ei gwblhau erbyn diwedd mis Chwefror. Bydd yr adolygiad yn tynnu ar y gwaith a wnaed eisoes gan y Tasglu Llaeth ond bydd yn bwrw golwg ehangach, gan gymryd safbwyntiau gan bob elfen o'r gadwyn gyflenwi yng Nghymru.
25. Bydd yn ystyried sut y gall y Llywodraeth a'r diwydiant gydweithio i gefnogi'r sector yng Nghymru a bydd yn ystyried pa gymorth y gall y Rhaglen Datblygu Gwledig ei roi i ffermwyr llaeth a'r sector prosesu llaeth yng Nghymru. Bydd yr adolygiad yn rhoi sylw i'r materion penodol sy'n ymwneud â chyfnewidioldeb prisiau llaeth ac yn ystyried a oes mecanweithiau (cyfreithiol a gwirfoddol) a allai roi pris llaeth mwy sefydlog wrth gât y fferm.
26. I'r perwyl hwnnw, rwyf wedi cwrdd yn ddiweddar â'r Is-ysgrifennydd Gwladol Seneddol dros Ffermio, Bwyd a'r Amgylchedd Morol, George Eustice AS, ac wedi ysgrifennu ato i gefnogi'r Dyfarnwr Cod Cyflenwi Bwydydd. Rwy'n pryderu ynghylch cyndynrwydd y diwydiant i hysbysu'r Dyfarnwr Cod Cyflenwi Bwydydd yn ffurfiol ynghylch unrhyw achosion o dorri'r Cod Ymarfer Cyflenwi Bwydydd a byddaf yn parhau i erfyn ar y diwydiant i ddod ymlaen fel y gellir lansio ymchwiliadau ffurfiol. Rwyf am weld y trefniadau gorau posibl ar gyfer gweithrediad y gadwyn gyflenwi yng Nghymru a sicrhau bod cynhyrchwyr cynradd yn cael eu diogelu a sicrhau tegwch yn y gadwyn gyflenwi fusnes.
27. Rwy'n falch felly bod mesurau wedi cael eu cyflwyno yn y Senedd yn ddiweddar a fydd yn rhoi pwerau i'r Dyfarnwr Cod Cyflenwi Bwydydd roi dirwyon i archfarchnadoedd y DU am dorri'r Cod Ymarfer Cyflenwi Bwydydd. Mae hwn yn un pŵer y mae Llywodraeth Cymru wedi bod yn pwysu amdano ers y dechrau un. Mae'r materion diweddar yn y diwydiant llaeth wedi amlygu'r angen i sicrhau bod y farchnad yn cael ei monitro a'i chefnogi'n gywir.

Ffermio organig

28. Mae Llywodraeth Cymru yn ymrwymedig i gefnogi'r sector organig yng Nghymru. Mae'n cyflawni rôl bwysig yn niwydiant amaethyddol Cymru gan y gall ychwanegu gwerth at ein cynnyrch, tra bo arferion organig yn seiliedig ar egwyddorion cynaliadwyedd amgylcheddol gwell.
29. Glastir Organig yw'r pecyn cymorth cyntaf dan y Rhaglen Datblygu Gwledig newydd. Mae Llywodraeth Cymru wedi bod yn arwain y ffordd o ran cefnogi'r sector organig yn y DU. Ni oedd y cyntaf i gynnig estyniad i bontio cymorth o'r Rhaglen Datblygu Gwledig flaenorol a ni yw'r cyntaf yn awr i ymrwymo i roi cymorth yn 2015.
30. Bydd Glastir Organig yn rhoi cymorth ariannol i ffermwyr a chynhyrchwyr organig i gydnabod y gwasanaeth amgylcheddol y maent yn ei ddarparu ar gyfer Cymru. Mae systemau ffermio organig yn gweithio gyda natur i gynnal ffrwythlondeb y pridd a rheoli plâu a chlefydau. Mae hyn yn diogelu ein hafonydd, bywyd gwylt a phryfed peillio. Bydd cymorth ar gael i gynhyrchwyr organig presennol barhau i ffermio'n organig ac i'r rhai sy'n addasu tir o arferion ffermio confensiynol i arferion organig. Agorodd Glastir Organig broses ar gyfer ceisiadau ar-lein ar 1 Hydref ac fe gaeodd y broses ar 29 Hydref 2014, gan arwain at 467 o gytundebau Glastir Organig.
31. Mae'r cynllun newydd yn dangos ein hymrwymiad i ffermwyr a chynhyrchwyr organig, gan roi hyder i'r sector organig newydd yng Nghymru allu parhau i ffermio'n organig a denu ffermwyr confensiynol i droi'n ffermwyr organig.

Organeddau a Addaswyd yn Enetig (GMO)

32. Rwyf wedi datgan yn eglur beth yw ein polisi ar Organeddau a Addaswyd yn Enetig (GMO). Rydym yn parhau i fod ag ymagwedd gyfyngol a rhagofalus tuag at dyfu cnydau GMO.
33. Bydd y Pwyllgor yn ymwybodol o'r bleidlais ddiweddar gan yr Undeb Ewropeaidd i ganiatáu i Aelod-wladwriaethau a Rhanbarthau wneud penderfyniadau cenedlaethol o ran pa un a ydynt yn dymuno gwahardd ynteu dyfu cnydau GM yn eu tiriogaethau. Mae hyn yn golygu y byddai Llywodraeth Cymru yn gallu mynnu bod y defnydd o GM yn cael ei gyfyngu fel nad yw Cymru'n cael ei chynnwys, gan felly ein galluogi i reoli'r arfer o dyfu cnydau GM yng Nghymru yn y dyfodol.
34. Byddai gennym opsiynau pellach hefyd i gyfyngu ar dyfu cnydau GM neu wahardd hynny, gan gynnwys pethau megis polisi amgylcheddol neu amaethyddol, effeithiau economaidd-gymdeithasol, polisi cyhoeddus neu osgoi sefyllfa lle mae deunyddiau a addaswyd yn enetig yn halogi cynhyrchion eraill. Rydym wedi bod yn ymgyrchu am nifer o flynyddoedd dros gynnwys materion economaidd-gymdeithasol fel ffactorau pwysig wrth ystyried cymeradwyaeth i gnydau GM ac rwy'n falch bod y rhain bellach yn cael eu cydnabod yn ffurfiol. Bydd y datblygiad hwn yn ein helpu i gyflawni ein polisi.
35. Rwyf wedi cyhoeddi Datganiad Ysgrifenedig yn ddiweddar sy'n cynnwys mwy o fanylion am benderfyniad y Comisiwn Ewropeaidd a'i oblygiadau i Gymru.

Iechyd a Lles Anifeiliaid

36. Roedd lefel y gwariant gan Swyddfa'r Prif Swyddog Milfeddygol hyd at ddiwedd Rhagfyr 2014 mewn perthynas â gweithredu polisi a deddfwriaeth lles anifeiliaid yn 2014/15 yn £214,422. Amcangyfrifir y bydd yr alldro ar ddiwedd 2014/15 yn £297,899.
37. Fis Gorffennaf diwethaf roeddwn yn falch o lansio Fframwaith Iechyd Anifeiliaid Cymru. Gweledigaeth eang y Fframwaith yw ein bod yn cydweithio gyda phartneriaid yn y diwydiant er mwyn inni allu parhau i godi safonau iechyd a lles anifeiliaid a dangos cynnydd. Mae Grŵp y Fframwaith, sy'n cynnwys chwe aelod a benodwyd yn gyhoeddus, yn y broses o nodi'r blaenoriaethau a themâu allweddol y bwriedir canolbwyntio arnynt dros y blynyddoedd sydd i ddod. Bydd y rhain yn cael eu nodi mewn cyfres o gynlluniau cyflawni, y bydd y cyntaf ohonynt yn cael ei gyhoeddi'r haf nesaf.
38. Er mwyn cyflawni ein polisiâu'n effeithiol mae'n hanfodol bwysig ein bod yn ystyried ein hanghenion milfeddygol a'r seilwaith ategol yn y dyfodol. Rhaid i hyn fod wedi'i alinio ag anghenion Cymru a dylai adeiladu ar y bartneriaeth sy'n tyfu rhwng y Llywodraeth a'r sector preifat. Rwy'n croesawu'r newyddion bod dau gontract wedi cael eu dyfarnu ar gyfer profion TB a gwasanaethau milfeddygol eraill i bractisiau milfeddygol yng Nghymru. O fis Ebrill bydd yr holl waith profion TB newydd a gwaith Milfeddyg Swyddogol arall yng Nghymru'n cael ei wneud gan ddau gyflenwr rhanbarthol, Menter a Busnes yng Ngogledd Cymru ac Iechyd Da (Gwledig) Ltd yn y de.
39. Bydd y rhain yn gyfrifol am ddyrannu milfeddygon a sicrhau bod profion yn cael eu cwblhau i'r safon ofynnol. Mae hyn yn newyddion da i Gymru ac yn enwedig i'r darparwyr gwasanaethau milfeddygol llwyddiannus hynny yng Nghymru a fydd yn gonglfaen bwysig i'r Rhaglen Dileu TB. Bydd y contractau hyn hefyd yn cynyddu gallu a galluedd milfeddygol sy'n hanfodol i ymdrin ag unrhyw achos o glefyd egsoftig mewn anifeiliaid yn y dyfodol, gan gynnal gwerth am arian ar yr un pryd.

40. Mae gwyliaidwriaeth yn hanfodol, fel a ddangoswyd yn dilyn y ddau achos o fflw adar yn Lloegr. Mae swyddogion Llywodraeth Cymru yn cydweithio'n agos gyda Defra a'r Asiantaeth Iechyd Anifeiliaid a Phlanhigion (APHA), ac yn chwarae rhan lawn yn y trefniadau ar gyfer cynlluniau wrth gefn. Mae gan y Llywodraeth hanes da o reoli a gwaredu achosion o glefydau adar yn y DU ac mae'r cynlluniau angenrheidiol ar waith gennym i ymdrin â digwyddiad tebyg, pe bai un yng Nghymru.
41. Fel rhan o'n gwaith i adolygu prosiect Gwyliaidwriaeth 2014 yr Asiantaeth Iechyd Anifeiliaid a Phlanhigion, mae Canolfan Ymchwiliadau Milfeddygol Caerfyrddin yn cael ei datblygu fel canolfan arbenigedd ar gyfer Da Byw a Ffermir yn Ddwys. Hefyd bydd gwasanaeth casglu ysgerbydau anifeiliaid yn cael ei sefydlu i wasanaethu Cymru, gyda chymhorthdal gan yr Asiantaeth Iechyd Anifeiliaid a Phlanhigion am 3 blynedd. Mae Iechyd Da yn bwriadu datblygu Canolfan Ymchwiliadau Milfeddygol Aberystwyth ar gyfer gwasanaethau archwiliadau post-mortem a phroffion labordy i bractisiau milfeddygol lleol.
42. Rydym yn parhau â'n gwaith ar y Cynllun Dileu TB ledled Cymru. Mae sawl elfen i'n dull o weithio sy'n cynnwys profion blynyddol, mentrau megis Cymorth TB a'r gwaith yn yr Ardal Triniaeth Ddwys gan gynnwys y prosiect brechu moch daear lle'r ydym newydd gwblhau ein trydedd flwyddyn o frechu a bellach yn paratoi ar gyfer y bedwaredd flwyddyn. Yn tanategu hyn mae'r gwaith epidemioleg TB sy'n cael ei wneud ac sy'n ein helpu i wella ein dealltwriaeth am y darlun o ran y clefyd ledled Cymru. Mae'r ystadegau diweddar yn galonogol gan eu bod yn dynodi bod y Rhaglen Dileu TB yn gwneud gwahaniaeth.
43. Mae lefel y gwariant hyd at ddiwedd mis Ionawr ar y Rhaglen Dileu TB yn 2014/15 yn £3,686,112. Amcangyfrifir y bydd yr alldro ar ddiwedd 2014/15 yn £5.1m.
44. Mae hybu safonau uchel o ran lles anifeiliaid yn ystyriaeth allweddol ar gyfer yr holl anifeiliaid a gedwir. Mae ein blaenoriaethau yn y maes hwn ar hyn o bryd yn ymwneud â chynnal a gwella da byw a chydymffurfio â rheolau Ewropeaidd yn unol â'n rôl stiwardiaeth a'n cyfrifoldebau tuag at anifeiliaid. Ymhlith pethau eraill mae hyn yn cynnwys meysydd megis lles anifeiliaid ar adeg eu cyflwyno i'r lladd-dy, ac ar gyfer anifeiliaid anwes mae ymdrechion yn cael eu cyfeirio tuag at bolisi o berchnogaeth gyfrifol. Mae gan bron hanner yr holl aelwydydd yng Nghymru – 43% - anifail anwes, ac un ci neu fwy yw'r math mwyaf cyffredin.

Strategaeth ffermio

45. Rwy'n awyddus i ddatblygu strategaeth amaethyddiaeth sy'n nodi'n eglur sut y byddwn yn meithrin diwydiant amaethyddiaeth hyderus, cadarn a phroffidiol yng Nghymru sy'n diogelu ac yn gwella ein hadnoddau naturiol, yn cyflawni twf cynaliadwy, ac yn cefnogi cymunedau gwledig ffyniannus. Byddwn yn sefydlu diwydiant amaethyddiaeth hyderus, cadarn a phroffidiol yng Nghymru.
46. Bydd y strategaeth yn hanfodol i ddatblygu gweledigaeth ar gyfer amaethyddiaeth yng Nghymru. Mae fy swyddogion yn gweithio gyda chydweithwyr ar draws Llywodraeth Cymru i sicrhau ein bod yn datblygu cynllun gweithredol a chynhwysol a fydd yn rhoi cymorth i'r diwydiant reoli ein hadnoddau naturiol yn dda, helpu busnesau fferm i adeiladu ar eu llwyddiannau a chefnogi'r economi wledig, a chwarae rhan weithredol yn y gwaith o sicrhau iechyd anifeiliaid a safonau uchel o ran lles anifeiliaid.
47. Un ffactor allweddol yn llwyddiant y strategaeth hon fydd cael derbyniad ar draws y sector a dyna pam ein bod wedi cynnwys rhanddeiliaid allweddol y diwydiant o'r dechrau un. Mae arnom angen gweledigaeth gynhwysol, flaengar a chynaliadwy sy'n her ond

sy'n cael ei gosod mewn ffordd sy'n golygu bod y diwydiant amaethyddiaeth, y Llywodraeth, partneriaid cyflawni, rhanddeiliaid ac unigolion oll yn gallu ei chefnogi.

48. Byddwn yn sefydlu strwythurau llywodraethu effeithiol i gefnogi'r strategaeth a byddwn hefyd yn defnyddio mecanweithiau cyflawni presennol i sicrhau, lle bynnag y bo'n bosibl, ein bod yn defnyddio dull sy'n effeithlon ac yn seiliedig ar synnwyr cyffredin. Rwy'n disgwyl bod â chynlluniau gweithredu manwl i gefnogi a monitro ein llwyddiant wrth weithredu'r Strategaeth.

Rebecca Evans AC
Y Dirprwy Weinidog Ffermio a Bwyd
Chwefror 2015